

1. UVOD

Gubitak ekstremiteta predstavlja problem od kad čovjek postoji. Osobe sa amputacijom noge su morale da bar djelimično kompenzuju taj nedostatak tako što su koristili primitivne štake, a u nekim slučajevima neki pylon koji je modelovan, ili od grane ili od štapa u obliku viljuške.

Najraniji podatak o amputacijama otkrili su francuski naučnici na ostacima jednog ratnika iz kamenog doba očigledne amputacije, što znači da su neolitski ljudi obavljali veoma delikatne operacije, služeći se relativno razvijenim antiseptičkim sredstvima. Tragovi sličnih amputacija na skeletima iz istog perioda takođe su pronađeni u Njemačkoj i Češkoj, što znači da su neolitski ljudi, još 7000 hiljada godina pre naše ere, obavljali hirurške intervencije i poznavali antiseptičke postupke daleko ispred svog vremena.

Slika 1. – Amputacija Hans von Gersdorffa

Danas, od ukupnog broja amputacija ekstremiteta ili dijelova ekstremiteta preko 90% se odnosi na amputacije donjih ekstremiteta, a manje od 10% na amputacije gornjih ekstremiteta.

Najraniji podatak o protezama zabilježen je kod grčkog historičara Herodota. Najstarija poznata proteza je iskopana u jednom grobu u Kapui 1958. godine i smatra se da potiče iz oko 300-te godine prije nove ere i perioda Semitskih ratova. Ova proteza bila je izrađena od bakra i drveta i uništena je za vrijeme 2. Svjetskog rata. Kada je hirurg francuske vojske Ambroze Pare 1529. godine počeo da primjenjuje metod ligature otpočela je nova era u amputacijonoj hirurgiji i protetici. Njegova proteza za amputaciju natkoljenice je prva poznata proteza sa artikulisanim zglobovima.

Jedan drugi hirurg Verduin je još 1696. godine primjenio prvu poznatu protezu na potkoljenu amputaciju koja dopušta slobodu koljenog zgloba. Ipak, iz nepoznatih razloga Verduinova proteza je ispuštena iz vida dok je nije ponovo uveo Sere 1826. godine i ostala je najpoznatiji tip potkoljene proteze koji se upotrebljavao. Do 1957. godine ni ljekari ni terapeuti nisu skoro ništa učili o protetici.

Danas u cijelom svijetu postoje centri za protetičku rehabilitaciju kao i mnogobrojni programi-kursevi i škole za edukaciju osoblja koje se bave protetikom.